016.0287
D45s

БОРИС ДЕСЕВ

R

СПРАВОЧНО-БИБЛИОГРАФСКИ ИЗДАНИЯ

НАУКА И ИЗКУСТВО

ДЪРЖАВЕН БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ

БОРИС ДЕСЕВ

СПРАВОЧНО-БИБЛИОГРАФСКИ ИЗДАНИЯ

ДЪРЖАВНО ИЗДАТЕЛСТВО «НАУКА И ИЗКУСТВО»
София — 1960

В учебника Справочно-библиографски издания се разглеждат въпроси, свързани със справочно-библиографския апарат, прави се преглед на справочните издания — речници, енциклопедии, общи библиографски указатели и биографични справочници, а след това и на отраслеви справочни издания. Така в учебника са включени наличните основни справочни издания, необходими на масовата библиотека.

Като отделна част в края на учебника е приложен Справочен задачник, пръв и оригинален опит от този вид в нашата методична литература и практика. Задачникът включва над 600 избрани задачи-въпроси.

Учебникът е предназначен за редовните и задочните студенти на Държавния библиотекарски институт, но ще бъде полезен и за всички библиотечни работници.

Bulgarian Reference
(Slavic)

016.0287
D45s

ПРЕДГОВОР

Настоящият курс, посветен на един основен дял от предмета Справочно-библиографска работа, има за цел да запознае студентите от Държавния библиотекарски институт, а наедно с тях и библиотечните работници, заети в тази дейност, с основната литература, необходима при справочната работа на масовата библиотека. Материалът е изложен по видове на изданията и по отрасли. Така са разгледани в техните разновидности речниците, енциклопедиите, библиографските указатели и биографичните справочници, а след тях — отраслевите издания, към които са включени и изданията с частично справочно значение.

От обсега на така разработения курс са изключени някои въпроси, които са предмет на изучаване от други дисциплини, преподавани в Държавния библиотекарски институт.

Материалът е развит с оглед бъдещите библиотекари да получат не само по-добра професионална подготовка, но и да добият по-широка осведоменост. С оглед на това под линия са отбелязани наличните критични материали, а там, където е имало възможност, са посочени и изданията, които в близко време предстоят да излязат. Наред с това учебникът е съобразен и с практическите нужди на масовите библиотеки, чиято дейност взема все по-голямо и по-активно участие при подпомагане строителството на социализма в нашата родина.

В края е приложен задачник, съдържащ повече от 600 справочни задачи. Той ще подпомогне по-добре и на практика да се изучат разгледаните основни справочни издания.

Предлаганият учебник включва издания, излезли докъм края на 1959 г.

Авторът

Slavic

УВОД

Справочно-библиографската дейност на библиотеката се определя от наличието на две главни условия: добре подготвен теоретически и идейно библиотекар и подходящо комплектуван справочно-библиографски апарат.

Във всяка библиотечна дейност библиотекарят е «душата на работата», както го определя Надежда Крупская. Така и в областта на справочно-библиографската работа библиотекарят е именно който решително очертава успеха и на тази нова и отговорна дейност на нашата съвременна библиотека. Успехът на справочно-библиографската работа обаче е немислим без наличието на второто условие — без необходимия справочно-библиографски апарат.

Естествено библиотекарят, колкото и да е подготвен в своята специалност, не може да бъде вещ и осведомен по всички въпроси, не може да знае и да помни всичко, т. е. да бъде някаква своеобразна, жива, универсална енциклопедия. Наистина повече и по-добре от своите читатели той трябва широко да познава книгите, да е запознат както с техните идейни, художествени и научни качества, така и със слабостите, да има богат запас от библиографски знания, но в никакъв случай той не може да се осланя само на паметта си и на своята ерудиция. За да извършва успешно отговорната си работа и в тази област, библиотекарят трябва да притежава достатъчно, и то подходящи помагала; от тях той ще издирва в повечето случаи необходимите данни и сведения. Следователно на библиотекаря са потребни във всеки момент различни материали и пособия, с помощта на които може сравнително най-бързо и безпогрешно да задоволява многобройните различни търсения на своите читатели. Освен това чрез тези пособия той е в състояние да пропагандира най-добрите книги, своевременно да информира за новите издания, да подпомага непосредствено читателите в тяхното идейно-политическо и културно израстване, в тяхното самообразование, в професионалната им квалификация и т. н.

Всяка библиотека се нуждае както от добре изработени каталози и картотеки, така и от десетки най-различни справочни издания. Чрез каталозите, картотеките и справочните издания сѐ извършват справочните (библиографски, фактически и др.) издирвания при различните случаи. Общо те представляват т. нар. справочно-библиографски апарат на библиотеката.

Под понятието «справочно-библиографски апарат» на една библиотека разбираме система от различни материали, които подпомагат

библиотекаря в неговата работа. Същите материали често идват в помощ непосредствено и на самия читател. В състава на справочно-библиографския апарат влизат следните пособия и издания: а) специалните справочници (речници, енциклопедии, библиографски указатели и др.); б) изданията с частично справочно значение (събраните и други съчинения на класиците на марксизма-ленинизма, основните произведения на класиците на отделните науки, някои учебници, алманаси, антологии и др.); в) библиотечните каталози (азбучен, систематичен и др.); г) различните помощни, тематични и други картотеки. Първите две групи оформят справочната сбирка на библиотеката, а последните две изграждат системата от каталозите и картотеките на библиотеката.

В настоящия труд ще бъдат разгледани първите две групи, тъй като останалите са предмет на друга дисциплина.

От общия книжен фонд на библиотеката се отделят всички енциклопедии, речници, наръчници, библиографски указатели, типови планове за четене и други издания, които биха могли да бъдат в помощ на читателските търсения. Всички те се поставят в систематичен ред на отделни етажерки, където ще се извършва справочно-библиографската работа на библиотеката като правило за повечето масови библиотеки в читалнята.

Колкото по-пълно и по-разнострано е комплектуван справочно-библиографският апарат, респективно справочната сбирка, и колкото по-редовно се поддържа и по-добре се познава тя от библиотекаря, толкова и справочно-библиографското обслужване на читателите ще бъде по-резултатно, а оттук и дейността на библиотеката в цялост — обществено по-полезна и по-пълноценна.

Нуждата от добра справочна сбирка налага завеждащият справочно-библиографското обслужване редовно да следи за новоизлизащите справочни издания и системно да доставя необходимите от тях съобразно с профила на библиотеката. Той трябва да познава преди всичко основно и наличните по-стари справочни издания.

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор . . . 3
Увод . . . 5
Справочни издания . . . 7
Речници . . . 10
Тълковни речници . . . 11
Български тълковни речници . . . 12
Руски тълковни речници . . . 24
Правописни и правоговорни речници . . . 29
Български правописни речници . . . 29
Съветски правописни речници . . . 31
Речници на чужди думи . . . 32
Български речници на чужди думи . . . 33
Съветски речници на чужди думи . . . 36
Синонимни речници . . . 37
Български синонимни речници . . . 38
Съветски синонимни речници . . . 39
Исторически речници . . . 39
Български исторически речници . . . 40
Руски исторически речници . . . 41
Етимологични речници . . . 41
Български етимологични речници . . . 42
Руски и общославянски етимологични речници . . . 43
Преводни речници . . . 44
Български двуезични речници . . . 45
Руско-български и българско-руски речници . . . 46
Френско-български и българско-френски речници . . . 49
Немско-български и българско-немски речници . . . 51
Английско-български и българско-английски речници . . . 52
Италианско-български и българско-италиански речници . . . 53
Чешко-български и българско-чешки речници . . . 54
Полско-български речници . . . 54
Турско-български и българско-турски речници . . . 54
Гръцко-български и българско-гръцки речници . . . 55
Сърбохърватско-български речници . . . 56
Румънско-български и българско-румънски речници . . . 56
Унгарско-български и българско-унгарски речници . . . 56
Българско-албански речник . . . 57
Речници на класическите езици . . . 57
Есперантско-български и българско-есперантски речници . . . 58
Диференциални речници . . . 58
Персонални речници . . . 59
Многоезични речници . . . 59
Специални (отраслеви) езикови речници . . . 60
Енциклопедии . . . 62
Български общи енциклопедии . . . 68
Руски и съветски общи енциклопедии . . . 72
По-малки общи справочни издания . . . 81

Общи западноевропейски енциклопедии 83
Френски енциклопедии 83
Немски енциклопедии 85
Английски енциклопедии 86
Италиански енциклопедии 87
Американски енциклопедии 88
Други чужди енциклопедии 88
Отраслеви енциклопедии 89
Български общи библиографии 90
Биографски справочници 104
Български биографски справочни издания 106
Съветски биографски справочници 112
Отраслеви справочни издания 113
Справочници по обществено-политически въпроси 113
Юридически справочници 122
Литературни справочници 125
Селскостопански справочници 134
Географски справочници 140
Музикални справочници 145
Справочен задачник 150